

In dit nummer:

**Mijn studententijd:
ds. C. Westerink**

Pagina 3

**Het vakgebied Nieuwe
Testament**

Pagina 4 t/m 6

**In memoriam:
prof. dr. W. van 't Spijker**

Pagina 7

Connect

VAN DE RECTOR

Er zit muziek in de TUA

Voor de TUA is een uitbreiding met twee bijzondere leerstoelen vrij fors, zeker nadat nog maar net de bijzondere leerstoel van prof. dr. A. de Muynck omgezet is naar een reguliere leerstoel. En dan nu – samen met de RMU – een leerstoel 'Kerk, recht en samenleving', die door prof. mr. dr. W.A. Zondag bezet wordt, en een leerstoel 'Theologie en Muziek' onder leiding van prof. dr. A.A. Clement. De nieuwe hoogleraren staan bekend als mensen die kwaliteit leveren en die weten wat er in theologie, kerk en wetenschap te koop is. Van belang is echter vooral dat we dat als TUA ook weten.

Wat de leerstoel van prof. Zondag betreft gaat het om ontwikkelingen waarin de kerk, christelijke organisaties en christelijke gezinnen steeds meer te maken krijgen met juridische vraagstukken. Die vragen moeten vanuit de theologie doordacht worden, maar daarvoor is wel juridische expertise nodig en die hebben we nu mede dankzij de RMU in huis gehaald.

Dat theologie en muziek alles met elkaar te maken hebben, behoeft geen uitleg. Evenmin dat theologische bezinning op muziek in de kerk dringend noodzakelijk en permanent

actueel is. Met de nieuwe leerstoel op dit gebied gaan we daar stevig werk van maken. Prof. Clement is theoloog en muziek-wetenschapper. Een ideale combinatie, net als die van prof. Zondag, die theoloog en jurist is. Als TUA willen we ons aanbod

vergroten en onze dienst versterken vanuit de overtuiging dat gereformeerde theologie springlevend is. Er zit dus muziek in de TUA en daar zult u zeker meer van horen!

Prof. dr. H.J. Selderhuis, rector

'(...) de dag van de dood is beter dan de dag dat iemand geboren wordt'

(Prediker 7:1)

Al mag de Prediker nog zo wijs heten, dit klinkt je toch afstotelijk in de oren? Het is als het geluid van een ambulance tijdens een zonnig rondje hardlopen in de herfst: een stoorzender. Wat is dit voor crue taal, wat zijn dit voor onpastorale woorden? Prediker is al een tijdje onderweg met het doorgronden van wijsheid en dwaasheid. Hij geeft zijn oren en ogen goed de kost en komt zowel levensvreugde als verdriet tegen. Het leven is mooi en o zo moeilijk. Zijn 'deelconclusies' luiden steeds: het leven is ijdel, vluchtig. Halverwege stelt hij zich nóg maar eens de vraag: wie weet wat goed is voor de mens? (6:12). Daarop volgt in 7:1-8 een serie vergelijkingen. Je sterfdag is beter dan je geboortedag; je kunt

beter naar een sterfhuis gaan dan naar een feestmaal; verdriet is beter dan lachen. Neem dat ter harte! Wat is dan wijs zijn? Wanneer je in denken en verlangen rekening houdt met de realiteit dat het leven eindig is. Dat is niet pessimistisch, maar realistisch. En leed en verdriet voeden je als het ware op in dat besef. Getuigt deze 'harde rede' dan toch niet van wijsheid? Maak je keuzes in het licht van de eindigheid van je leven! Het zou zomaar kunnen dat je prioriteitenlijstje overhoopgehaald wordt... Juist in het licht van onze cultuur waarin we er meesters in zijn de dood van het lijf te houden, zijn deze confronterende woorden helend. Ook in dat licht dat gelukkig niet alles even belangrijk blijkt te zijn.

Tegelijkertijd houden deze woorden iets onbevredigends. De wijsheid van de Prediker is relatief, hij komt niet verder dan 'beter dan'. Prediker weet van ophouden. Want wat stelt zijn wijsheid nu voor in het licht van wie God is? Zijn wijsheid houdt geen stand. Daarom de slotsom: 'Vrees God' (12:13). Zo roept het zoeken, het verwijfelen van Prediker erom dat de dingen nieuw worden. Zoals het nu is, een wereld waarin de dood lijkt te regeren, kan het toch niet blijven? In de woorden van Mr. Tumnus uit de bekende serie *Narnia*: 'Always winter, but never Christmas'. Het is een wereld die erom vraagt dat de 'bestaanscondities' worden opengebroken. En daarom vieren

we tóch een geboortedag, de dag waarop voor Jezus Christus de lijdens-weg begon. Hij onderwierp zich aan ons gebroken, zondige bestaan. En met Hem verbonden, verschieten de woorden van Prediker van kleur. 'Beter dan' wordt 'best' in het leven met de Gekruisigde, de Wijsheid van God. Een sterfhuis wordt een geboortedag, het einde een begin. Dankzij Zijn opstanding is de dood verslonden en kan Paulus het vragen: 'Dood, waar is uw prikkel?' Is dat je perspectief wanneer je met Prediker nadenkt over 'de dag van de dood'? Dan mag je in de tussentijd met de schepping en de Geest meezuchten tot de dag dat werkelijk alle dingen nieuw zijn.

Paspoort

Naam:	Willem Kater
Geboortedatum:	6 augustus 1988
Burgerlijke staat:	getrouwd met Ruth Berkhof
Kinderen:	Charlotte (6), Isabel (3) en Josephine (0)
Woonplaats:	Ede
Kerkelijke thuisgemeente:	CGK Ede
Studiefase:	Master (admissiaal)

Agenda

15 december 2021

16.00 uur
Buluitreiking.

6-12 januari 2022

Promovendiweek (Graduate Week), bestemd voor deelnemers aan het Graduate Program.

31 januari - 2 februari 2022

Themadagen in Leuven voor studenten en docenten.

2 februari 2022

16.00 uur
Buluitreiking.

5 maart 2022

Ambassadeursdag, bestemd voor alle TUA-ambassadeurs.

Zie pagina 15 voor het vervolg van deze agenda.

Activiteiten vinden plaats Deo Volente en onder voorbehoud van coronamaatregelen. Meer informatie over deze en andere bijeenkomsten in de agenda op www.tua.nl.

Colofon

TUA Connect is het relatiemagazine van de Theologische Universiteit Apeldoorn. Het magazine wordt kosteloos toegezonden aan alle leden van de Christelijke Gereformeerde Kerken, overige relaties en geïnteresseerden.

Steun ons!

Verschijsning

3 keer per jaar, oplage: 25.300

Redactie

Hans Bulten
Prof. dr. M.J. Kater
Jannemarie Vierbergen-Hakvoort
Anne Vader
Anja de With-Hoekman
Wilma van der Zande-de Roo

Redactieadres

Theologische Universiteit Apeldoorn,
redactie TUA Connect
Wilhelminapark 4
7316 BT Apeldoorn
Tel. 055-5775700
e-mail: connect@tua.nl

Adreswijzigingen

Leden van de CGK: Landelijk
Dienstenbureau, Postbus 334,
3900 AH Veenendaal
e-mail: adressenbeheer@cgk.nl
Overige: aan het redactieadres

Vormgeving, drukwerk en distributie

Drukkerij Holland, Alphen a/d Rijn

Giften

IBAN NL64INGB0005463945
t.n.v. TUA te Apeldoorn
RSIN-nummer: 820205941. Giften
aan de TUA zijn fiscaal aftrekbaar.

ISSN: 1877-0770

Via omwegen naar de kansel: de studietijd van ds. C. Westerink

Hij was nog maar heel klein toen hij al domineetje speelde. Of daar ook al een geestelijk verlangen naar het ambt achter zat, weet ds. C. Westerink (71) niet meer. Wel dat hij op de lagere school in Zwolle altijd al 'dominee' antwoordde op de vraag wat hij later wilde worden. Het benodigde gymnasiumdiploma bleek echter te hoog gegrepen.

De weg naar Apeldoorn werd dus geblokkeerd, en daarvoor in de plaats kwam een opleiding tot maatschappelijk werker. 'Maar het eerdere verlangen liet me niet los. Kort na de afronding van die opleiding, in 1973, wees de toenmalige hoogleraar dogmatiek, prof. Van Genderen, me de weg van de Utrechtse zaterdagopleiding in oude talen, waar eventueel ook het eerste jaar theologie gevolgd kon worden.'

Het inmiddels net getrouwde echtpaar vestigde zich in Zierikzee. Aanvankelijk wilde het met Grieks en Latijn niet erg vlotten. Het roepingsbesef van ds. Westerink kwam in een crisis. 'Ik moest gaan ontdekken dat ik tot dan toe vooral zélf graag dominee wilde worden. Maar toen het voor mij niet meer hoefde, kwam de roeping van Boven. Toen lukte het opeens ook met de studie en gingen er ongedachte mogelijkheden open.' Mede dankzij een maandelijkse toelage van de kerk van Zierikzee kon Coen Westerink eind 1976 stoppen met werken. Begin 1977 verkreeg hij toelating

tot de theologische studie in Utrecht, waar hij voor het begin van het nieuwe cursusjaar ook de propedeuse kon afronden. Dat voorjaar meldde hij zich met een attest van de kerkenraad van Zierikzee voor het admmissie-examen op de (toen nog) Theologische Hogeschool in Apeldoorn. Het curatorium onderkende zijn roeping en liet hem toe tot de predikantsopleiding. Daar mocht hij beginnen in het tweede studiejaar. 'De Heere had de weg gewezen en begaanbaar gemaakt.'

De thuisbasis voor de studie jaren werd Nunspeet. 'Het was meer dan een mooie samenloop van omstandigheden dat ik twee Nunspeetse broeders als jaargenoten trof: Hans van de Gronden en Harm Fahner. Hans had al een zakencarrière achter de rug en beschikte over een BMW, waarmee de afstand naar Apeldoorn moeiteloos te overbruggen viel. Met grote erkentelijkheid noem ik hier zijn naam, omdat de vriendschap met hem in die jaren veel voor me heeft betekend. Begin 1993, na nog

Ds. C. Westerink bij de uitreiking van de verklaring van beroepbaarstelling door ds. J.H. Velema.

geen twaalf ambtsjaren, riep de Heere hem reeds tot hoger heerlijkheid. In de Apeldoornse jaren hebben we intensief met elkaar opgetrokken. Samen liepen we college, bestudeerden we Engelstalige stof en gingen we op tentamen bij prof. Oosterhoff, de hoogleraar Oude Testament. We bereidden behalve de tentamenstof ook het gesprek goed voor, in de hoop hem te kunnen verleiden niet al te veel tijd aan het onderzoek naar onze kennis te besteden.'

Als 'laat geroepene' had ds. Westerink een drang om zo snel mogelijk af te studeren. Dat is onder Gods zegen ook gebeurd, mede dankzij een herstructurering van de opleiding (van hogeschool naar universiteit). Daardoor werd de kandidaatsfase (nu bachelor) met een halfjaar bekort, terwijl de aansluitende doctoraalfase (nu master) nog niet verplicht was. De te bestuderen stof werd echter niet minder! 'Dat betekende voor mij dat de studie

tot een tentamenjacht werd, waarbij maar weinig gelegenheid overbleef voor theologische verdieping. Later heb ik dat weleens node gemist, maar toen was ik 27 jaar en had ik haast om in de gemeente te mogen beginnen.'

'Met dankbaarheid denk ik terug aan het onderwijs van de hoogleraren Oosterhoff, Versteeg, Van Genderen, Van 't Spijker en Velema. Allen waren zij op hun eigen terrein gereformeerde theologen van formaat, die ook in de omgang met hun studenten gestalte gaven aan het devies van Voetius dat het in de theologie gaat om wetenschap verbonden met vroomheid. Zij gaven ons veel, maar vroegen ook veel. En als wij weleens kreunden onder de grote hoeveelheid tentamenstof die professor Van Genderen altijd opgaf, was zijn antwoord: "Mijne heren, u moet niet tellen, maar wegen!"'

'Het is me ook na meer dan veertig jaar een groot wonder dat de Heere mij wilde roepen en gebruiken in de dienst van het Woord en de sacramenten in Zijn kerk. Dat ik de eerste toerusting daartoe mocht ontvangen via "de school van de kerken" beschouw ik altijd nog als een groot voorrecht, waarvoor ik Hem bijzonder dankbaar ben. Wat mij betreft is er alle reden om als kerken zuinig te zijn op wat de Koning van Zijn kerk ons in de TUA geschonken heeft.'

Paspoort

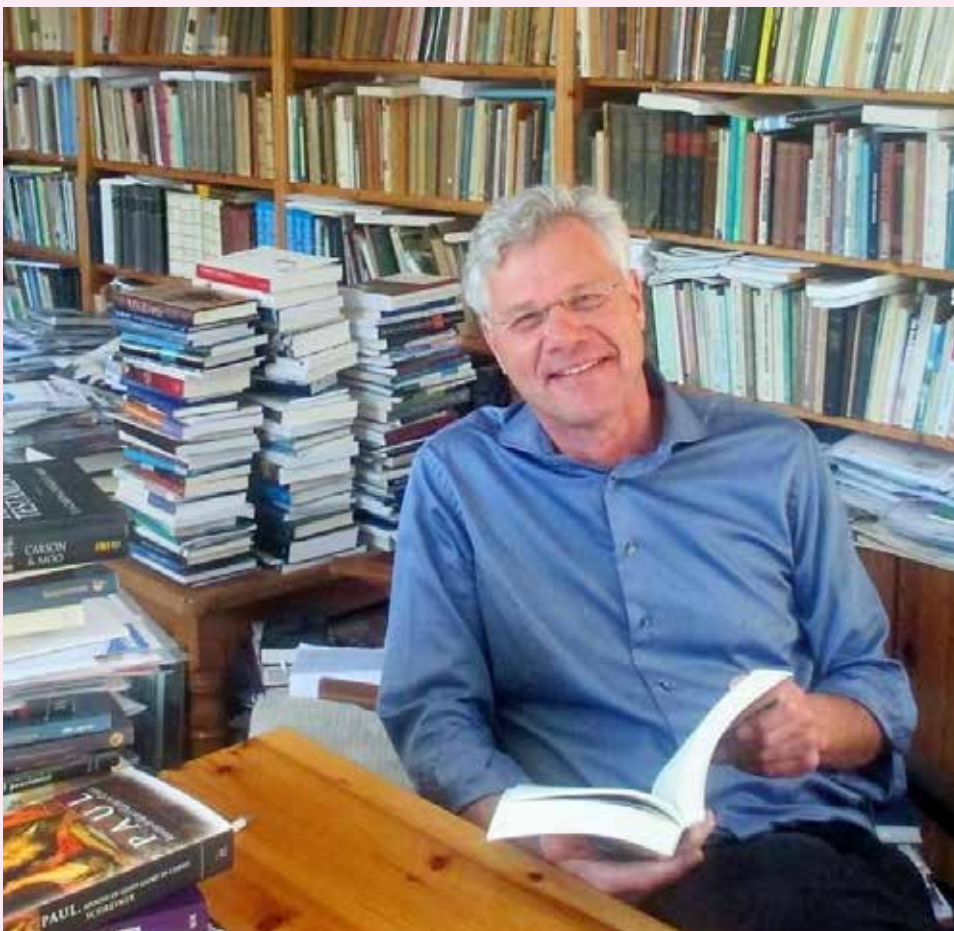
Naam:	C. (Coen) Westerink
Geboren:	11 november 1950 in Elburg
Burgerlijke staat:	getrouwd met Annemarie van der Veen
Kinderen:	4 getrouwde kinderen (1 zoon en 3 dochters), 17 kleinkinderen
Studieperiode aan de TUA:	1977-1981
Standplaatsen:	Den Helder, Baarn, Bennekom en Rijnsburg (emeritaat 2017)

Onderwijs uit het Nieuwe Testament: nieuwe en oude schatten opdelven

Voor het onderwijs aan de TUA is de Bijbel de basis. De Bijbelvakken krijgen dan ook een bijzondere plaats. In deze **TUA Connect** zoomen we in op het Nieuwe Testament. Wat komt in de loop van de studiejaren aan de orde in de colleges Nieuwe Testament?

De docent:

'Het is een voorrecht om de studenten te helpen met de exegese'

Naast kennis van het Grieks, onmisbaar om de tekst te verstaan waarin het Woord van God tot ons komt, is ook de context van de tijd en de cultuur waarin het Nieuwe Testament is geschreven van groot belang. Hoe meer studenten vertrouwd raken met de Joodse manier van denken en met de hellenistische wereld waarin de Bijbel-

schrijvers leefden, des te scherper komt het eigene van de boodschap van de Bijbel aan het licht. Dit komt aan de orde bij de vakken 'Bijbel in context' en 'Judaïca'.

In het eerste jaar beginnen we al met een 'Inleiding in de Bijbelse hermeneutiek', de kunst van het vertalen van de tekst vanuit

de context van toen naar die van vandaag. In latere jaren bouwen we daarop voort en stellen we de vraag hoe de Bijbelse boodschap metterdaad in kan breken in onze postmoderne cultuur, in het vak 'Hermeneutiek in een seculiere tijd'. Bij 'Canoniek' gaat het om de historische context en de boodschap van elk van de Bijbelboeken afzonderlijk. Met elke brief had een apostel een specifiek doel, daar kan een goede uitleg niet aan voorbij gaan.

Bij 'Theologie van het NT' komen de grotere lijnen van de boodschap aan de orde, in het bijzonder in relatie met het Oude Testament en de vervulling van Gods beloften in Jezus Christus. Het is dan ook een mooie ontwikkeling dat de docenten Oude Testament en Nieuwe Testament een aantal modules samen invullen, zoals het vak 'Bijbels thema', waarin we dit jaar de Bijbelse boodschap van de liefde van God hebben uitgediept.

Het hart van de colleges Nieuwe Testament klopt wel bij het vak 'Exegese NT', waarin studenten oefenen in het zelfstandig uitleggen van een tekst, door deze woord voor woord te beluisteren. Dat doen ze zelfstandig, maar in elk van de studiejaren ook in groepjes met andere studenten. Het is een voorrecht om studenten op die weg te helpen en te zien hoe het Woord van God een schat is waaruit zij nieuwe en oude dingen opdelven.

Dr. M.C. Mulder, docent Nieuwe Testament en Judaïca/Kerk en Israël

De student: 'Samen een tekst uitpluizen levert zoveel meer op'

Gedurende de bachelor komt het Nieuwe Testament in allerlei vakken aan bod. Telkens wordt hierbij ingegaan op een specifiek aspect en zo maak je als student langzaam maar zeker kennis met een nieuwe wereld. Dr. M.C. Mulder is in dit alles de gids die ons meeneemt.

Het begint allemaal met de colleges 'Bijbel in context'. Hier leer je dat het afzetten van je 21e-eeuwse bril noodzakelijk is voor een goed verstaan van het Nieuwe Testament. Wie wil begrijpen wat rond het begin van onze jaartelling is opgeschreven, dient in de huid van een toenmalige Jood én heiden te kruipen. Een beetje voorstellingsvermogen is dan best handig!

Vervolgens passeert het onderdeel 'tekst-critiek' de revue. Aangezien we helaas geen originele brieven van Paulus hebben, moeten we het vandaag de dag doen met

kopieën uit latere tijden. Nu bieden deze kopieën nogal eens verschillende tekstvarianten aan; een foutje bij het overschrijven is immers snel gemaakt. Door middel van tekstkritiek proberen we te achterhalen wat de meest oorspronkelijke tekst is geweest. Persoonlijk vond ik dit een erg interessant onderdeel! Het leerde mij hoe belangrijk het is om de grondtaal van het Nieuwe Testament – het Grieks – goed te beheersen en toe te passen. Ook liet het mij zien dat je niet zomaar elke Bijbelvertaling blind moet vertrouwen.

Na dit alles is het tijd voor het belangrijkste onderdeel, namelijk de exegese. Oftewel: welke boodschap wil de schrijver aan ons overbrengen? Hier komt het aan op zorgvuldig en langdurig luisteren. Nadat ons dit was voorgedaan aan de hand van Galaten 3, leerden we als studenten ook zelf te exegetiseren in groepsverband.

Hierdoor leerde ik dat samen een tekst uitpluizen zoveel meer oplevert dan alleen naar een tekst kijken.

Zelf geniet ik altijd weer van al deze colleges, omdat ze zowel interactief als actueel zijn. Zo bestuderen en bespreken we regelmatig artikelen die de stof dichterbij brengen. Ik ben benieuwd welke onthullingen ons nog te wachten staan!

Jaap-Bram Hannessen, bachelorstudent

De onderzoeker: Bijbellezen in het licht van de Heilige Geest

Elke zondag wordt in de kerk rondom de lezing van de Bijbel gebeden om de verlichting door de Heilige Geest. Dat gebeurt vanuit de overtuiging dat Gods Geest mensenharten moet openen voor Gods Woord en Gods Woord moet openen voor mensen. Maar wat betekent dit in de praktijk van het

lezen van de Bijbel? Is die verlichting er voor iedereen? Wat is het verschil tussen een lezing van de Bijbel die wel en die niet verlicht is? Daar wordt heel verschillend over gedacht.

Ik ben bezig met promotieonderzoek over dit onderwerp, en daarbij wil ik vanuit een Bijbelwetenschappelijk perspectief de discussie over de rol van de Geest bij de uitleg van de Bijbel verder brengen. Het gaat dus om een onderzoek op het vlak van de Bijbelse hermeneutiek – de uitlegkunde van de Bijbel – dat ik aanvlieg vanuit wat het Nieuwe Testament zegt over de verlichting door de Geest. Te denken is daarbij aan teksten als die waarin Paulus zegt dat een ongeestelijk/natuurlijk mens de dingen van de Geest niet verstaan kan (1Kor. 2:14), of waarin hij bidt om verlichte ogen van het verstand (Ef. 1:18). Ook in Johannes klinken zulke geluiden: het Koninkrijk van God kan alleen gezien worden door wie door de Geest

opnieuw geboren is (Joh. 3:3) en de Geest zal Jezus' volgelingen in de volle waarheid leiden (Joh. 16:13). In discussies over de hermeneutische betekenis van de Geest wordt vaak naar deze teksten verwezen. De meeste teksten zeggen echter niet direct iets over het lezen van de Bijbel. Zijn ze daar dan wel voor te gebruiken?

Op die vragen ga ik in bij mijn onderzoek. Het hoofddeel wordt gevormd door een exegese van de relevante nieuwtestamentische teksten. Op basis daarvan is het de bedoeling een kader te schetsen waarbinnen de hermeneutische betekenis van de verlichting door de Geest tot haar recht kan komen.

Drs. B.A.T. Witzier, predikant Apeldoorn-Centrum en bezig met een promotieonderzoek op het vlak van Nieuwe Testament, over de rol van de Heilige Geest bij de uitleg van de Bijbel

De predikant:

'In de eenheid van het Oude en Nieuwe Testament zien we dat de HEERE Zijn beloften vervult'

Als gemeentepredikant preek ik graag in series. Het houdt mij scherp en de gemeente wordt meegenomen in kennisopbouw. Maar ook in een serie blijft de tekstkeus het begin van het maken van de preek. Voor een deel is dit heel makkelijk uit te leggen. Niemand kijkt in deze tijd van het jaar bijvoorbeeld op van een preek uit Lukas 1. Er is echter ook 'iets' wat moeilijker uit te leggen is. Bij een tekstkeuze gaat het om het antwoord op het gebed en om het gevoel: 'Heere, wat heeft de gemeente nodig?'

De tekstkeus maak ik (om verschillende redenen) graag aan het begin van de week. Een van die redenen deel ik graag. Ik kan de tekst dan namelijk, voorafgaand aan de zondag, tijdens bezoeken met gemeenteleden lezen. Dit kan lang niet altijd, maar als dit mogelijk is, dan 'helpen' zij als het ware bij de preek. Ik hoor dan bijvoorbeeld waar hun vragen liggen, of hoe dit gedeelte in het verleden tot zegen is geweest.

Parallel aan dit proces in de gemeente, vindt er gedurende de week een proces plaats in de studeerkamer. Dáár komt vooral terug wat ik aan de TUA geleerd heb. De colleges Grieks van dr. Oosterhuis, waardoor ik woordenboeken en commentaren begrijp en keuzes kan maken. De colleges van prof. Hofman, die hamerde op exegese met woordstudies. En dr. Mulder, die ons fijntjes wees op het Nieuwe Testament als Gods openbaring aan Israël waar wij in mogen delen. Graag zoek ik daarom uit hoe Griekse kernwoorden in de Griekse vertaling van het Oude Testament zijn gebruikt. In de eenheid van het Oude en Nieuwe Testament zien we dat de HEERE Zijn beloften vervult. En dat is belangrijk, want ook wij leven bij die beloften! Er werd trouwens ook geleerd buiten de collegezaal. Waardevol was het als een professor een boek aanwees bij een boekenverkoop en zei: 'Dat is een goed boek, dat moet je kopen!'

Maar niet alles wat nodig is voor een preek, was collegestof. Een preek wordt geen preek in de collegebanken of studeerkamer, maar op de preekstoel. Het wordt een preek door te willen dienen met wat je hebt geleerd. Daarbij is het gebed noodzakelijk. Alleen zo lukt het mij om eerst te luisteren, om vervolgens zo te kunnen spreken dat de gemeente weer mag luisteren. Opdat de mensen merken: daar staat niet alleen een afgestudeerd theoloog, maar ook een man door God gezonden, die ons Christus verkondigt.

Drs. J.J.G. den Boer, predikant in Nijkerk

Dag meelopen?

Ben jij je aan het oriënteren waar je volgend jaar wilt gaan studeren? Overweeg je een studie theologie? Je bent van harte welkom om een dag als gast de colleges te komen volgen op de TUA! Dat kan wekelijks tijdens de vier collegeperiodes:

Blok 2 – 11 november t/m 21 december 2021

Blok 3 – 2 februari t/m 15 maart 2022

Blok 4 – 21 april t/m 3 juni 2022

Van harte welkom! We hebben voor elke deelnemer een verrassingspakketje klaarstaan.

Kijk voor meer informatie op www.tua.nl

Loop
een dag
mee op de TUA

Een generatie voorbij

Met het overlijden van prof. Van 't Spijker is een definitief einde gekomen aan een generatie hoogleraren die jarenlang het gezicht vormde van de TUA en die breed-kerkelijk als gezaghebbende gereformeerde denkers werden gewaardeerd. Het was ook een generatie die wezenlijk heeft bijgedragen aan de ontwikkeling van de TUA van hogeschool naar universiteit en vooral naar een universiteit die vitaal en oecumenisch gereformeerd wil zijn.

De kerk en de school

Van 't Spijker was – net als zijn collega's – op zondag onderweg in de kerken. De eerste roeping bleef ook voor hem die naar van het Woord en dienaar van de kerken te zijn. Beide was hij ook in zijn colleges. Van 't Spijker bleef over 'de school' spreken, niet maar uit nostalgie maar uit overtuiging dat het gaat om een 'schola', een instituut voor onderwijs en vorming. De band tussen school en kerk was voor hem onlosmakelijk, en dat een kerk zonder theologische voeding verstart en theologie zonder kerk steriel wordt. Die overtuiging klonk door in zijn colleges. Of het nu kerkrecht of kerkgeschiedenis was, in elk college gaf hij pastorale en homiletische tips en ervaringen door. Met ernst en humor, en steeds met liefde voor God en mensen.

De school en de wetenschap

Van 't Spijker was gewoon en bijzonder. Gewoon in zijn omgang met studenten, in zijn spreken en schrijven. Het was wat dat betreft niet direct te merken dat hij een bijzonder groot geleerde was. Zijn kennis van de bronnen was indrukwekkend. Kerkvaders, reformatoren, puriteinen, nieuwe theologen, Van 't Spijker kende ze allemaal en wist hen feilloos te citeren. Internationaal werd hij gerekend tot de beste reformatie-deskundigen van zijn tijd. Dat betekende dat hij mogelijkheden voldoende had om elders carrière te maken, maar hij bleef trouw aan Apeldoorn.

De wetenschap en de confessie

Van 't Spijker leefde en werkte vanuit het devies van Voetius dat wetenschap en vroomheid met elkaar verbonden moeten worden. Voor hem bestond er daarom ook geen tegenstelling tussen wetenschappelijk verantwoord en confessioneel gereformeerd. Zijn stelling was dat als je kwaliteit levert, het voor niemand een probleem is dat je voluit gereformeerd wilt zijn. Een instelling die van haar mensen vraagt zich aan de gereformeerde belijdenis te binden, is prima in staat wetenschappelijk

Prof. dr. W. van 't Spijker (21 september 1926 – 23 juli 2021)

hoogstaand en algemeen gerespecteerd werk te leveren. Dat dit kon, bewees hij zelf. Daarmee heeft hij overigens volgende generaties hoogleraren en docenten ook een voorbeeld en een opdracht meegegeven.

De confessie en de oecumene

Vanuit zijn kennis van de Reformatie kon Van 't Spijker aantonen hoe oecumenisch de reformatoren in hun theologie en optreden waren en hoeveel variatie in visie en spiritualiteit binnen de reformatische belijdenis mogelijk is. Hij wist met die kennis aan te tonen dat wat vandaag als 'reformatorisch' aangeboden wordt, lang niet altijd klopt met wat reformatoren zelf voorstonden, maar ook dat wat vandaag het label 'gereformeerd' draagt, dit inhoudelijk lang niet altijd is. Van 't Spijker was een beminnelijk en vriendelijk mens, maar als het om gereformeerde oecumene ging, was hij volstrekt helder en onverzettelijk. Dat gold de kritiek op de verenging die

hij hier en daar in de CGK signaleerde en bijvoorbeeld in De Wekker in heldere taal aan de kaak stelde. Maar dat gold ook zijn toenemende waarschuwingen tegen ontwikkelingen in andere gereformeerde kerken die hij als bedreiging zag van het gezag van Schrift en confessie, maar ook van de ware gereformeerde eenheid.

De oecumene en de ware eenheid

Luther, Bucer en Calvijn waren Van 't Spijkers favorieten. Ook in die volgorde. Ze verschilden van elkaar, maar waren toch één. Centraal bij hen en bij al die anderen was de gemeenschap met Christus. Van 't Spijker heeft daar prachtige dingen over geschreven. Dat is nu voorbij. Het hoeft ook niet meer nu hij zelf die gemeenschap met Christus ten volle mag beleven. Soli Deo gloria.

Prof. dr. H.J. Selderhuis, opvolger van prof. dr. W. van 't Spijker

Een nieuw academisch jaar

Door de omstandigheden rondom het coronavirus was het vorig studiejaar niet mogelijk in een gezamenlijke bijeenkomst het academisch jaar te openen. Dit jaar kon dat gelukkig wel, zij het met een beperkte groep aanwezigen.

De jaaropening vond plaats in de Apeldoornse Barnabaskerk, waar een beperkt aantal mensen aanwezig kon zijn.

Rector prof. dr. H.J. Seldehuis gaf een overzicht van het achterliggende studiejaar, de zogenaamde Fata Academica.

Hoogleraar Christelijke Pedagogiek prof. dr. A. de Muynck sprak een rede uit over 'Hoe werken school, kerk en gezin samen in de godsdienstige opvoeding?'

Naar goed gebruik zorgde de voorzitter van het curatorium, ds. J.G. Schenau, voor een korte overdenking als afsluiting van de bijeenkomst. Hij deed dit naar aanleiding van Romeinen 1 en 11.

De bijeenkomst werd opgeluisterd door de TUA-cantorij onder leiding van Gerben Budding.

Fata Academica

Een greep uit de Fata Academica die prof. Seldehuis uitsprak:

- 'In de afgelopen weken sprak ik verschillende predikanten die tegen het nieuwe seizoen opzagen omdat ze onzeker waren of ze wel echt predikant, catecheet en pastor konden zijn zoals de HERE dat van hen vraagt en zoals de gemeente van Christus dat zo nodig heeft. Die moeite hebben velen zo niet allen die in de kerk werkzaam zijn en de gemeente liefhebben en willen dienen. Wij als TUA kunnen daarin niet alles maar wel veel betekenen. Wij hebben beperkte menskracht maar wel heel enthousiaste mensen. Wij hebben beperkte financiële middelen maar wel kerken en mensen die ons van harte van die middelen voorzien. Wij hebben bovenal een machtige en genadige God en Zijn heldere Woord. Bij alles wat onzeker is, geldt dat zeker niet voor Zijn trouw. Daarom beginnen we toch goedsmoeds en zelfs met vreugde aan een nieuw academisch jaar. Soli Deo gloria.'
- In januari 2021 vestigde de RMU een leerstoel 'Kerk, recht en samenleving' aan de TUA, die bezet wordt door prof. mr. dr. W.A. Zondag.
- De bijzondere leerstoel 'Christelijke Pedagogiek', die sinds 2016 door Driestar educatief aan de TUA was gevestigd en bemand werd door prof. dr. A. de Muynck, is per 1 september 2021 overgegaan naar een gewone leerstoel aan de TUA. Prof. De Muynck wordt daarmee de eerste niet-ambtelijke regulier hoogleraar aan de TUA.
- Per 1 september start tevens de leerstoel 'Theologie en Muziek'. Deze wordt bekleed door prof. dr. A.A. Clement die deze functie zal vervullen naast zijn hoogleraarschap Muziekwetenschap aan de Universiteit Utrecht, binnen welk kader hij werkzaam is aan het University College Roosevelt.
- Dr. J. van 't Spijker is per 1 september aangesteld als studenten-pastor/mentor met het oog op de geestelijke en pastorale begeleiding van de studenten.
- Er vonden 6 promoties plaats in het achterliggende studiejaar. Er werden 9 bachelordiploma's behaald en 6 masterdiploma's. Er werden 3 studenten beroepbaar gesteld in de Christelijke Gereformeerde Kerken. 1 student ontving preekconsent. Het huidige aantal admissie studenten is 14.
- Voor het nieuwe studiejaar 2021-2022 hebben zich 13 nieuwe voltijdstudenten ingeschreven voor de bachelor en 3 voor de driejarige master. De 60 EC-master Herbronning Gereformeerde Theologie start met 16 studenten. Tevens hebben zich 5 nieuwe contractanten aangemeld en 6 studenten die in het kader van een tweede inschrijving aan de TUA gaan studeren.
- Het totaal aantal studenten is daarmee 156, waarvan 99 als voltijdstudent en 57 als contractant, tweede inschrijving etc. Daarnaast zijn er 76 promovendi, van wie 34 uit het buitenland. Opgeteld gaat het om een totaal van 232 mensen die aan de TUA studeren of begeleid worden bij een promotie-onderzoek.

Ik liep een dag mee op de TUA...

Mijn naam is Rinske den Hertog, derdejaarsstudent filosofie in Nijmegen en fractie-assistent bij ChristenUnie Gelderland. Omdat het studeren me goed bevalt en ik nieuwsgierig ben naar de vragen die bij theologie aan de orde zijn, heb ik me aan het einde van zomer 2021 aangemeld voor een meeloopdag op de TUA. Binnen mijn netwerk is de TUA niet onbekend, daarnaast sprak het kleinschalige en persoonlijke karakter mij erg aan. Ik kon meteen de eerste week na de zomervakantie al terecht om een dagje mee te lopen. Daarbij mocht ik zelf de vakken kiezen die mij interessant leken.

Aan het begin van de dag werd ik vriendelijk ontvangen en gekoppeld aan studenten die bij die vakken aanwezig zouden zijn. De sfeer was erg fijn, en doordat het nog maar de eerste studieweek was, kon ik de lessen prima volgen. Zowel de studenten als de docenten maakten tussendoor een gezellig praatje met me, wat bijdroeg aan het welkome gevoel. Ook was de studieadviseur beschikbaar voor een gesprekje om eventuele vragen van mijn kant te beantwoorden. Er werd fijn meegeedacht in verschillende mogelijkheden, en eigenlijk was geen één combinatie écht te gek.

Onderweg naar huis kon ik me niet zo goed voorstellen dat ik niet terug zou komen in de week erna. Ik besloot deze kwestie maar gewoon uit te zetten. Na een belletje met de studieadviseur en wat kleine regelingetjes stond ik ingeschreven aan de TUA! Een week later zat ik bij één van de vakken die ik tijdens mijn meeloopdag gevolgd had. Inmiddels heb ik me ook voor de volgende periode (het jaar is verdeeld in vier periodes) aangemeld bij een vak. Zo kan ik op een vrijblijvende manier ervaren of de studie iets voor mij is.

Het beeld dat ik nu heb van de studie is dat er handvatten geboden worden om wegwijs te raken in de Bijbel, onder meer door de klassieke talen en vakken die context geven rondom de Bijbelboeken en de traditie en cultuur waarin deze boeken geschreven werden. Daarnaast worden er ook handvatten geboden bij het nadenken over grote theologische vragen. Ook hierbij is de Bijbel het uitgangspunt. Deze basis spreekt mij erg aan, en lijkt me een waardevolle aanvulling bij zowel mijn studie filosofie als mijn baan binnen de ChristenUnie. De kans is dan ook groot dat ik volgend jaar begin met de volledige bachelor theologie aan de TUA.

Mocht je nieuwsgierig geworden zijn naar de studie theologie aan de TUA dan kan ik uit ervaring zeggen dat een meeloopdag een laagdrempelige en fijne manier is om een indruk te krijgen van de opleiding en de sfeer!

Wilt u bijdragen aan
een duurzame
leefomgeving?

Informeer naar drukwerk met
bermgras uit bijvriendelijke bermen.

Met een duurzaamheidspaspoort
in de hoogste categorie van:

Lees over onze circulaire aanpak
op www.waardewenders.nl

Drukkerij
HOLLAND BV

Herrejan Veenema

T 0172 - 432 297 E info@drukkerijholland.nl

Gebed- en dankpunten

We zijn in alle dingen afhankelijk van God. Wilt u meebidden en -danken voor:

- Een goede invulling van de twee vacatures voor een hoogleraar Oude Testament en Nieuwe Testament;
- Wijsheid vanwege het corona-vraagstuk;
- Dat studenten duidelijkheid mogen krijgen over de weg die de HERE met hen wil gaan;
- Danken voor goede resultaten, goede sfeer en vreugde bij de studie?

De nieuwe master Herbronning Gereformeerde Theologie

'Iedereen levert vanuit zijn eigen vakgebied een bijdrage
in de gesprekken en colleges'

Voor iedereen die altijd al op academisch niveau iets heeft willen doen met theologie, is de TUA in september 2021 gestart met de master 'Herbronning Gereformeerde Theologie'. Deze deeltijdmaster van 60 EC (studiepunten) heeft als insteek om theologie te verbinden aan de (beroeps)praktijk van de studenten. Twee van hen, Sabrina Kraft en Ditty Meerkerk, vertellen over hun eerste ervaringen.

Op woensdagen komen de HGT-studenten bij elkaar in Apeldoorn.

'Elke week weer een feestje om bij de les aan te sluiten'

Twee jaar geleden ben ik tot geloof gekomen. Nu heeft God mij in de richting van deze master geleid. Wat ik hier heel bijzonder vind, is dat we als studenten zo'n diverse achtergrond hebben, en allerlei verschillende leeftijden. En toch volgen we allemaal dezelfde opleiding!

Ik probeer zoveel mogelijk van de master te leren, en dat lukt heel goed. Ik word ondergedompeld in nieuwe terminologieën, achtergronden en geschiedenis. Het is elke week weer een feestje om bij de les aan te sluiten. Deze studie heeft mij tot nu toe vooral heel veel kennis en ervaringen opgeleverd.

Vooraf had ik vooral het beeld om veel te leren rondom het geloof, en dat is tot nu toe goed gelukt. Toch is het ook wel lastig voor mij als nieuweling in het geloof. Bepaalde 'ballast' die sommige andere studenten hebben, heb ik niet altijd, maar aan de andere

kant ontbreekt het mij hier en daar uiteraard nog wel aan kennis. Dus ik probeer zoveel mogelijk in me op te nemen, al lukt dat niet altijd. Het is heel veel informatie die over ons studenten wordt uitgestort!

Eigenlijk best bijzonder dat het ook een geschikte studie is voor mij als redelijk onervaren christen. Ik ben nog onbevangen op sommige vlakken en kijk altijd vol verwondering naar andere gelovigen, maar ik merk ook dat mijn soms verrassende kijk op bepaalde dingen juist voor een heel leuk gesprek kan zorgen, en dat geeft weer dynamiek aan het geheel.

Juist omdat ik zo'n beperkte voorkennis heb, heb ik hier inmiddels heel veel geleerd. Bijvoorbeeld over de triniteitsleer. Machtig interessant, maar ook pittig om meteen te kunnen begrijpen als je geen christelijke achtergrond hebt. Of neem de kerkgeschiedenis: de Reformatie met al haar hervormers, inzoo-

mend op de gereformeerde scholastiek. En wat dacht je van homiletiek, hoe kijk je naar prediking? Zo kan ik nog wel even doorgaan, maar dit zijn wel een aantal onderwerpen die mij enthousiast maken over deze opleiding.

Ik kan niet anders zeggen dan dat we een leuke groep studenten zijn, met goede professoren, die met hun humor de colleges ook nog eens voorzien van zowel scherpte als luchtigheid. Ik ervaar dat als erg prettig. De literatuur is absoluut pittig, en op sommige vlakken ook wel taai. Op tijd beginnen met inlezen helpt om bij te blijven bij de lessen

en helpt hopelijk ook om voorbereid te zijn op het tentamen.

Sabrina Kraft, in september begonnen met de master Herbronning Gereformeerde Theologie

'De TUA heeft goede en gepassioneerde docenten'

Het is elke week weer iets om naar uit te zien: op woensdag college volgen met zestien andere zeer gemotiveerde mensen die ook theologie willen verbinden met hun vakgebied. Waar het tot nu toe zoal over ging? Dogmatische benaderingen van de triniteit (drie-eenheid, red.) leidden tot mooie gesprekken over de waarde van het gereformeerde geloven te midden van andersgelovigen. De term 'gereformeerde theologie' bracht bijvoorbeeld een discussie op gang over het huidige mensbeeld en kindbeeld in de praktijk van onder meer het onderwijs, met de vraag wat een christelijke pedagogiek nu eigenlijk inhoudt. Er volgde een pleidooi om ook vandaag de bronnen te bestuderen en te kennen. Een direct gevolg hiervan was een voorstel dat ik deed voor een leeskring met mijn collega's op de school waar ik werk.

In het college Oude en Nieuwe Testament verdiepten we ons in de betekenis van het Oude Testament voor het verstaan van het Nieuwe Testament, en welke aanwijzingen er zijn voor Christus in het Oude Testament. Wat lezen rabbijnen bijvoorbeeld in een tekst als 'Uit Egypte heb ik

Mijn zoon geroepen' (Hosea 11:1)? Dit soort thema's hebben direct betrekking op ons Bijbellezen vandaag. Prachtig ook hoe we de scholastiek (middeleeuwse filosofie en theologie, red.) geschilderd kregen bij kerkgeschiedenis, door een docent die college en klucht heel dicht bij elkaar houdt.

En wat doen we met al die kennis? De master is bedoeld om de gereformeerde theologie in passend muntgeld om te munten naar de praktijk van vandaag. Het waardevolle van de HGT-master is dat iedereen vanuit

zijn eigen vakgebied een bijdrage levert in de gesprekken en colleges. Maar ook in het onderzoek dat op stapel staat. Binnen de vakken mag je voor een deel eigen literatuur kiezen om daarmee je portfolio te vullen. Zelf ben ik van plan om me in mijn vrije ruimte en onderzoek te richten op het snijvlak van psychologie en theologie, vanwege mijn opleiding tot contextueel therapeut en godsdienstdocent.

Ik vind de master echt een aanrader tot nu toe. Zes colleges in een periode vliegen voorbij, wat dat betreft is het ook hard werken. Het is veel leeswerk, maar daardoor maak je ook voor jezelf een verdiepingsslag in de verschillende thema's.

De TUA heeft goede en gepassioneerde docenten. Ook de contacten onderling zijn erg goed. Ik vind het motiverend om samen op te trekken en te studeren. Ik geniet er tot nu toe heel erg van om deze master te doen.

Ditty Meerkerk, in september begonnen met de master Herbronning Gereformeerde Theologie

Onderzoek naar jongeren in de kerk

Een onderzoek naar de binding van jongeren aan de kerk. Daar zijn de christelijke gereformeerde jeugdbonden LCJ en CGJO de afgelopen jaren mee bezig geweest, in samenwerking met de vakgroep Praktische Theologie van de TUA. Een eerste onderzoek is inmiddels gepubliceerd.

In verband hiermee hebben de beide jeugdbonden onlangs de website www.bindingaandekerk.nl gelanceerd. Het is de bedoeling dat deze website komende jaren zal groeien, naarmate er meer onderzoek is gedaan. Men richt zich op de binding van jongeren aan de kerk, de betekenis en relevantie van de kerk in het leven

van jongeren en de rol van de peergroep hierbij (de groep waarmee de jongere zich verwant voelt).

Het eerste onderzoek van het project is inmiddels afgerond en geeft antwoord op twee onderzoeksvragen: Hoe bereiken we alle jongeren in de gemeente? En hoe kunnen kerken daarvoor worden toegerust? De jeugdbonden hebben individuele jongeren en groepen jongeren geïnterviewd en TUA-student Rick Schreur heeft als bachelorscriptie een literatuurstudie toegevoegd. De analyse, bevindingen, conclusies en aanbevelingen zijn te vinden op www.bindingaandekerk.nl.

TUA-promovenda Anja Moesker is momenteel bezig met een onderzoek naar (onder meer) hoe ouders de kerkverlating van hun kinderen ervaren en wat de ervaringen zijn van kerkverlaters zelf. Daarnaast wordt onder supervisie van prof. De Muijnck ook door twee andere promovendi gewerkt aan onderzoek naar kerkbinding en religieuze socialisatie.

Via de hierboven genoemde nieuwe website hopen de jeugdbonden de uitkomsten van de onderzoeken te delen en vruchtbaar te maken voor de achterban, o.a. door middel van video's en handreikingen aan kerkenraden, die gedownload kunnen worden.

RelReS zit erop

RelReS, een Europees project waaraan de TUA sinds 2018 meedeed, zit erop. In de afgelopen jaren heeft de TUA zich ingezet voor deze onderzoeksinfrastructuur voor religiestudies. Dat gebeurde vooral door het mede-ontwikkelen en aanbieden van een trainingsprogramma op het gebied van (historische) religiestudies, samen met zes andere partners.

Twaalf trainingen

Tijdens twaalf trainingen konden deelnemers kennismaken met de beschikbare bronnen en expertise van RelReS-partners. Daarbij kwam een veelheid van onderwerpen aan bod, bijvoorbeeld over Joodse studies, middeleeuwse gezangboeken, oude oosterse bronnen, onderzoeksmethoden, het opzetten van een archief etc. Ook het digitale aspect kreeg uitgebreid aandacht: hoe bestudeer je digitale bronnen? Welke digitale instrumenten kun je gebruiken voor het ontcijferen en redigeren van manuscripten? Welke databases zijn er en hoe kun je die gebruiken? En ga zo maar door.

Kennisoverdracht

De ontmoetingen met experts van allerlei disciplines zorgden daarbij voor veel extra leermomenten voor de in totaal 231 deel-

Vierde van links is ds. Remco de Jong, predikant te Urk (CGK Ichthus), derde van links is Karla Boersma (foto door Frédéric Labrouche).

nemers. 31 van hen hebben na hun eigen training zelf ook weer een training verzorgd, waarbij zij het geleerde overgedragen hebben aan anderen, zoals dat ook aan de TUA het geval was. Een mooi voorbeeld van de kennisoverdracht die RelReS wil stimuleren, vanuit de gedachte dat kennis van religie een positieve invloed heeft op het vreedzaam samenleven van mensen in een multiculturele maatschappij.

Dominee Remco de Jong

Vanuit de TUA-gemeenschap hebben studenten, medewerkers en anderen deelgenomen aan trainingen in Mainz, Sofia, Leuven en Parijs. Onder hen was ook

ds. Remco de Jong uit Urk. We vroegen hem naar zijn ervaringen in Parijs. Ds. De Jong: 'Ik heb gemerkt hoe waardevol het is dat de TUA bij zo'n internationaal project betrokken is. Studenten en docenten kunnen er veel leren, maar kunnen er ook veel doorgeven van wat in Apeldoorn gebeurt.'

RESILIENCE

RelReS zit erop, maar het bouwen aan de onderzoeksinfrastructuur voor religiestudies gaat door via RESILIENCE (www.resilience-ri.eu). En ook daar is de TUA bij betrokken.

Karla Boersma, workpackage leader RelReS/RESILIENCE voor de TUA

Geslaagden

De **bachelor** is de afgelopen periode gehaald door: *Martijn Bongiovanni, Hildert Bronkhorst, Helen Florijn, Jan Quinten Oskam, Robert Valkenburg.*

De **master** is op 31 augustus 2021 met goed gevolg afgerond door:

- *D. (Dominik) de Bruijne.* Zijn scriptie had als titel 'Hananja tegenover Jeremia: een ongelijke strijd. Valse en ware profetie volgens Jeremia 28'.
- *F.N. (Fianne) de With.* Haar scriptie had als titel 'Leeskunst. Perspectieven uit het literatuuronderwijs en de Bijbelse wijsheidsliteratuur op het lezen van de Bijbel met leerlingen in het voortgezet onderwijs'. Fianne ontving het predicaat 'cum laude'.
- *E.J. (Beppie) Wessels-Schuurman.* Haar scriptie had als titel 'Hij maakt ons één. Onderzoek naar de integratie van vluchtelingen die van moslim christen zijn geworden in Gereformeerde Kerken'.

Dr. J. van 't Spijker met de zojuist ontvangen doctorsbul.

Promoties

- Op 24 september 2021 promoveerde *Ch. Choi*. Titel van zijn proefschrift is 'Herman Bavinck and John Calvin on the Doctrines of the Trinity and the Image of God: A Comparison'.
- Op 1 oktober 2021 promoveerde onze docent missiologie *J. van 't Spijker*. Zijn onderzoek ging over 'To Participate in God's Mission: Looking for an ecclesial structure to be a witnessing church today'.
- Op 7 oktober 2021 was het de beurt van *C. Leonard*, met als proefschrift 'Gordon J. Spykman's "New Paradigm": A Proposal for Renewed Theological Method in the Reformed Tradition'.

We vragen uw steun voor de TUA-bibliotheek!

Wat is het fijn om studenten en docenten weer te ontmoeten in de TUA-bibliotheek. De studieplekken in de bibliotheek en studie-zaal zijn na de lockdowns in 2020 en 2021 gelukkig weer goed bezet. En het snuffelen in de boekenkasten en bladeren door de boeken is voor de meesten toch echt veel plezieriger dan om via een scherm de boeken te moeten zoeken en lezen.

Een goede bibliotheek is het onmisbare informatiepunt voor het zoeken en vinden van wetenschappelijke literatuur. Dat merken we ook duidelijk aan de bezoekers van de TUA-bibliotheek en aan de vragen die ze daar aan ons stellen.

Waarom een wetenschappelijke bibliotheek veel geld kost en we uw steun nodig hebben

Om een goede, wetenschappelijke bibliotheek in stand te kunnen houden, hebben we uw financiële ondersteuning blijvend nodig (via een periodieke of een eenmalige gift). Uw bijdrage wordt besteed aan de aanschaf van noodzakelijke nieuwe boeken, tijdschriften en digitale databases.

De TUA-bibliotheek heeft toegang tot de volgende databases:

- *Digital Karl Barth Library*,
- *Digital Library of Classic Protestant Texts*
- *DROZ Calvin and Geneva 16*
- *Twentieth Century Religious Thought, Volume 1: Christianity - All Titles*

Binnen deze databases is de tekst van boeken etc. volledig beschikbaar. Maar aan de toegang daartoe hangt natuurlijk wel een prijskaartje. Jaarlijks betalen we een heel bedrag aan licenties.

Het is nog steeds een misverstand dat literatuur digitaal vrij toegankelijk is. Inderdaad komen er steeds meer boeken digitaal beschikbaar en we kijken dan ook kritisch of de aanschaf van een boek fysiek of digitaal wenselijk is. Helaas wordt het prijsverschil tussen een e-book en een geprint boek de laatste paar jaar steeds kleiner. En dat merken we in onze portemonnee. Daarnaast is lang niet alles digitaal toegankelijk en moeten we ook in 2021 en 2022 papieren boeken aanschaffen.

Een andere reden dat onze bibliotheek om blijvende investering vraagt, is dat thema's binnen de studie en binnen de vakgroepen veranderen, en om daarop in te spelen is ook steeds nieuw materiaal nodig. Wetenschap staat niet stil, en we volgen de ontwikkelingen in de theologie ook in onze boekaanschaf.

N. van der Mijden-Groenendijk, bibliothecaris

U begrijpt: de kosten voor abonnementen en aanschaf van digitale en papieren boeken en tijdschriften zijn fors! Mogen

we (ook) nu weer rekenen op uw steun? U kunt u aanmelden als donateur of een eenmalige gift overmaken via de machtigingskaart die met deze TUA Connect wordt meegezonden. Heel hartelijk dank voor uw bijdrage aan de TUA-bibliotheek!

Elsevier oordeelt positief over TUA-bachelor

Begin oktober verscheen Elsevier Beste Studies 2021, met oordelen van studenten, ranglijsten en feiten over hogescholen en universiteiten. Ook de TUA-bachelor werd langs de lat gelegd, en kreeg daarbij een tweede plaats in de ranglijst universitaire bachelors theologie.

Het percentage (zeer) tevreden TUA-studenten is hoog: over de sfeer op de TUA is 93% van de bachelorstudenten (zeer) tevreden, de inhoud van de opleiding scoorde 90%, evenals de onderdelen 'toetsing en beoordeling', 'informatie vanuit de opleiding' en het percentage studenten dat opnieuw voor deze studie zou kiezen. De docenten kregen een mooie 87% (zeer) tevredenheidsscore. De TUA-master is niet onder de loep genomen.

De TUA volgen op sociale media? Dat kan hier:

- facebook.com/TUApeldoorn
- instagram.com/tuapeldoorn
- linkedin.com/school/theologische-universiteit-apeldoorn/
- twitter.com/tuapeldoorn

Financiële 'coronasteun' van de overheid

Studenten bemanden extra koffiepunten om de 1,5 meter afstand te kunnen handhaven.

De coronacrisis heeft het onderwijs – ook de TUA – veel geld gekost. Gelukkig heeft de overheid dat ook gezien, en komt zij met een financiële tegemoetkoming over de brug: de NPO-middelen, waarbij de letters NPO staan voor Nationaal Programma Onderwijs. In totaal gaat het voor het onderwijs in Nederland om 8,5 miljard euro, waarvan de TUA een bescheiden deel van zo'n € 145.000,- krijgt, verdeeld over 2021 en 2022.

Kosten

De extra kosten die we als TUA moesten maken, zaten hem bijvoorbeeld in het aanstel-

len van extra student-assistenten, die hielpen bij het mogelijk maken van het digitaal geven van de colleges. Ook werden studenten ingezet op extra koffiepunten, om ook tijdens de pauzes de 1,5 meter-afstand te kunnen handhaven.

Een andere kostenpost bestaat uit misgelopen collegegeld. De overheid heeft bepaald dat vanwege corona het collegegeld voor studenten gehalveerd is per 1 september 2021. De TUA ontvangt dus aanzienlijk minder collegegeld. Dit compenseert de overheid, en dat is meteen al de helft van de NPO-middelen die ons zijn toegewezen. Nu is het zo dat de hoogte van dit bedrag bepaald wordt door het aantal studenten dat op 1 oktober 2020 aan de TUA stond ingeschreven. Alleen: door corona waren dat er aanzienlijk minder dan nu, omdat we toen nog niet konden starten met onze nieuwe master Herbronning Gereformeerde Theologie. Zo lopen we ongeveer € 20.000,- mis.

Hoe zetten we het geld in?

In het voorgaande werd al ingegaan op de extra kosten die we maakten door de coronapandemie en op de inkomsten die we

misliepen. Hiervoor is een aanzienlijk deel van de NPO-middelen bestemd.

De TUA heeft er daarnaast voor gekozen om een deel van het toegewezen bedrag te gebruiken voor de versterking van het mentoraat. Per 1 september 2021 is dr. J. van 't Spijker daarom aangesteld als centrale mentor voor de studenten. Meer dan ooit is een sterke begeleiding van de studenten van belang. Overigens zal ook studiecoördinator Wilma van der Zande extra aandacht besteden aan de studenten die dat nodig hebben.

Ten slotte is er nog een klein bedrag bestemd voor het opvangen van vertraging bij onderzoekers met een tijdelijke aanstelling. Voorjaar 2022 beoordelen we welke promovendus een verlenging van het contract nodig heeft.

Op deze manier krijgen de NPO-middelen een zinvolle bestemming binnen de TUA.

Ir. W.J.A. Hanekamp, voorzitter College van Bestuur

STUDENTENLEVEN

Diner-stress

Een manasje-van-alles, dat is wat je bent als assistent van een hoogleraar. Tenminste, de veelzijdigheid aan taken die ik van prof. Selderhuis krijg toebedeeld, wekken wel die indruk. Of het nu gaat om het organiseren van een symposium, het vertalen van dit magazine in het Engels, het zoeken van huisvesting voor buitenlandse gasten of het redigeren van teksten, de rector zou zomaar een beroep op je kunnen doen. Juist deze veelzijdigheid van de functie van student-assistent maakt dat ik dit werk sinds juni 2019 met veel plezier doe.

Zo kwam het dat ik in december 2019 verantwoordelijk was voor het begeleiden van de Amerikaanse professor Lillback, president van het Westminster Theological Seminary in Amerika.

De professor zou een week in Nederland verblijven, de universiteit beter leren kennen en enkele gastcolleges verzorgen. Op een ochtend in die week vertelde de professor dat hij die avond een diner zou hebben met 'the professor of New Testament'. Dat moest, vermoedde ik, om dr. Mulder gaan (onze docent Nieuwe Testament), en

om af te stemmen waar en hoe laat de maaltijd zou plaatsvinden, nam ik contact met hem op. Dr. Mulder, die precies op dat moment ijverig een kamer aan het schilderen was, wist werkelijk waar van niets, maar adviseerde mij het bij de professor Oude Testament, prof. Peels, te proberen. Ik mailde hem, echter, ook hij wist van niets. De wanhoo sloeg langzamerhand toe, want professor Lillback had een afspraak die avond, maar niemand had een idee met wie, en de dag vorderde. Ik belde de rector. Het bleek om een afspraak met prof. Van Willigen te gaan – tja, Nieuwe Testament en Bijbel-uitleg van de Vroege Kerk liggen in elkaars verlengde. Maar het was ondoenlijk om met prof. Van Willigen in contact te komen. De vaste lijn bleef

onbeantwoord en omdat hij nog niet zo lang hoogleraar was, was zijn mobiele nummer binnen de universiteit volledig onbekend. Ondertussen ging prof. Lillback ervan uit dat alles was geregeld. Moest ik hem vertellen dat het diner niet door kon gaan, omdat ik geen contact kreeg met prof. Van Willigen? Gelukkig, tegen het einde van de middag kreeg ik contact. Wat een opluchting! Prof. Lillback heeft die avond heerlijk gedineerd en een kijkje in de persoonlijke bibliotheek van prof. Van Willigen gekregen.

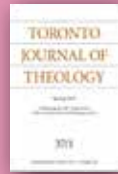
Zo ziet u, het werk van een student-assistent is veelzijdig en kan soms zelfs spanningsvol verlopen.

Niels Stouten, student-assistent van prof. Selderhuis

Dr. Gert van den Brink, *Luther, aangenaam. Ontmoet de reformator*. Ontmoet de reformator. Heerenveen: Royal Jongbloed, 2021. ISBN 9789088972911, 112 pagina's, € 13,99.

Luthers theologie valt niet te begrijpen zonder inzicht in zijn levensloop en persoonlijkheid. In dit boek geeft de auteur in zo'n 20 hoofdstukken een beeld van de reformator. Vanuit zijn eigen ontmoeting met Luther en diens geschriften stimuleert de auteur de lezer om zelf ook de ontmoeting met Luther aan te gaan. Elk hoofdstuk bevat zodoende twee delen: eerst een tekst van Van den Brink over een aspect van Luthers werk of leven, daarna een gedeelte uit (meestal) de geschriften van Luther zelf. 'Een knap boekje dat nieuwsgierig maakt naar meer van Luther', aldus prof. dr. H.J. Selderhuis.

A. Huijgen, 'The Key to the Bible: Bonhoeffer's Approach to the Psalms as Theological Interpretation', *Toronto Journal of Theology* 37.2 (2021).

In dit artikel wordt Dietrich Bonhoeffer's benadering van de Psalmen als hermeneutische sleutel voor het geheel van de Bijbel ingezet om historische en theologische lezingen van de Bijbel te combineren. De aanwezigheid van de levende Christus en de kerkelijke leespraktijk stempelen de interpretatie: niet langer interpreteert de lezer de Bijbel, maar God 'interpreteert' de lezer.

Jan van 't Spijker, *To Participate in God's Mission: Looking for an ecclesial structure to be a witnessing church today*. Utrecht: Eburon Academic Publishers, 2021. ISBN 9789463013611, 246 pagina's, € 28,-.

Deze studie wil een bijdrage leveren aan het vinden van een antwoord op de vraag hoe vorm te geven aan het kerk-zijn in een missionaire context. Met het oog daarop wordt gekeken naar het missionaire ecclesiologische debat in de wereldwijde missionaire beweging van de 20e eeuw, wordt aandacht gegeven aan de bijdrage van vier invloedrijke missionair theologen in de gereformeerde context in Nederland, en aan het debat over deze vragen binnen de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland in de afgelopen honderd jaar. De studie toont de fundamentele en elementen die noodzakelijk zijn bij het zoeken naar een kerkelijke structuur om vandaag getuigende kerk van Christus te zijn.

P.L. Rouwendal, 'Comrie and Holtius and their Doctrine of Predestination', *Puritan Reformed Journal* 3 (2021).

In dit artikel beschrijft dr. Rouwendal de besluitenleer en meer in het bijzonder de predestinatieleer van Alexander Comrie en Nicolaus Holtius zoals die te vinden is in hun Examen van het ontwerp van tolerantie (1755-1756). Na Kuiper en Honig was hier geen onderzoek meer naar gedaan. Rouwendal geeft diverse correcties op hun conclusies. Zo valt Comrie noch als supra- noch als infralapsariër te karakteriseren. Hij probeerde met Holtius tot een systeem te komen waarin elementen uit beide posities werden gecombineerd. Opvallend is dat Comrie en Holtius hun opvatting grotendeels filosofisch in plaats van Bijbels funderen, en dat hun opvatting over de predestinatie interessante overeenkomsten vertoont met die van Johannes Duns Scotus.

Douwe Steensma, 'Bewust afzien van eten en drinken', *Radix. Tijdschrift over geloof, wetenschap en samenleving* 42/2 (2021), 142-151.

Bewust afzien van eten en drinken (BAED) staat steeds meer in de belangstelling van diegenen die hun levenseinde willen bespoedigen omdat ze hun leven als voltooid beschouwen. Sommigen bestrijden dat het stoppen met eten en drinken in die situatie een vorm van zelfdoding is. Hulp bij zelfdoding is strafbaar volgens de wet, terwijl hulp aan mensen die bewust afzien van eten en drinken dat niet is. Toch zou BAED een vorm van zelfdoding

kunnen worden genoemd. Kerk en theologie kunnen een ander perspectief bieden aan ouderen die worstelen met levensmoeheid en vragen over de zin van verder leven.

M.A. van Willigen, "'De paradiso' de Ambrosio: una fuente de inspiracion para Augustin de Hipona", vertaling in het Spaanse tijdschrift *Augustinus* (2021) van een eerder gepubliceerd wetenschappelijk artikel in *Studia Patristica*.

De auteur heeft in dit artikel onderzoek gedaan naar de herkomst van bepaalde gedachten van Augustinus over de erfzonde/oorsprongszonde. Uit het onderzoek blijkt dat Augustinus bepaalde werken van Ambrosius wel had gebruikt, maar andere werken niet.

Prof. mr. dr. W.A. Zondag e.a. (red.), *Sdu Commentaar Arbeidsrecht Thematisch*. Den Haag: Sdu, 2021. ISBN 9789012406536, 3968 pagina's, € 320,-.

In november verscheen voor de 17e keer een geheel vernieuwde en geactualiseerde editie van een commentaar op arbeidsrechtelijke wetgeving. In 2005 was onze bijzonder hoogleraar 'Kerk, Recht en Samenleving', prof. mr. dr. W.A. Zondag, de initiatiefnemer van dit meest uitgebreide commentaar dat er is op het terrein van het arbeidsrecht. Nog altijd maakt hij deel uit van de hoofdredactie. Het commentaar biedt actueel, diepgaand en praktisch commentaar op ruim 300 wetsartikelen die relevant zijn voor de dagelijkse arbeidsrechtpraktijk.

Agenda

Vervolg agenda pagina 2

17 maart 2022

13.30-17.00 uur

Symposium 'Overheidsingrijpen en gewetensvrijheid in tijden van crisis', georganiseerd samen met de RMU.

25 april 2022

19.30 uur

Informatieavond toekomstige promovendi.

Activiteiten vinden plaats Deo Volente en onder voorbehoud van coronamaatregelen. Meer informatie over deze en andere bijeenkomsten in de agenda op www.tua.nl.

Kerkelijk pionier Joost van den Berge: 'De TUA heeft veel voor mij betekend'

Joost van den Berge (27) is twee in één: enerzijds 'gewoon' dominee in het kleine, Groningse dorp Sebaldeburen, anderzijds is hij pionier en zoekt hij in datzelfde dorp naar nieuwe vormen van kerk-zijn. 'De TUA heeft mij op theologisch en persoonlijk vlak voorbereid op de werkzaamheden die ik nu doe.'

Samen met zijn vrouw Boukje werkt Joost fulltime in deze twee verschillende functies. Hij is kerkelijk werker en voorganger in de Hervormde Kerk van Sebaldeburen ('Voor de mensen daar ben ik gewoon "de dominee"'). Daarnaast is er die pioniersplek, De Verbinding, ook in Sebaldeburen. 'De achtergrond van deze pioniersplek is dat de oude Hervormde Kerk dreigde op te houden te bestaan', vertelt de jonge voorganger. 'Toen heeft men het goed gedacht om naast de "oude weg" een nieuwe weg in te slaan. Pionieren: nieuwe vormen van kerk zijn ontdekken.' Joost noemt het 'een spannende, maar ook boeiende exercitie'. Met vreugde vertelt hij dat het op dit moment op beide 'wegen' goed gaat. De oude gemeente groeit in aantal lidmaten en bezoekers, terwijl de pioniersplek ook steeds meer vorm krijgt en zich ook op steeds meer manieren weet te verbinden aan de maatschappij in het Groningse dorp. Mooie voorbeelden daarvan zijn de KinderBijbelWeek en Kinderclub,

die door Joosts vrouw Boukje zijn opgezet, en een dorpskamer, waar momenteel aan gewerkt wordt. 'We zijn dankbaar dat de Heere onze aanwezigheid en het werk hier in Sebaldeburen zegent. Heel vaak komen die zegeningen trouwens ook buiten onze inspanningen om of ondanks ons falen. God toont zich als een levende en barmhartige God, hier in het "hoge noorden".'

Leerzaam en waardevol

'De TUA heeft mij op theologisch en persoonlijk vlak voorbereid op de werkzaamheden die ik nu doe. Ik heb veel aan de Bijbel-theologische vorming die ik daar gehad heb, met name op het gebied van de Bijbelboeken, talen en exegese. Daarnaast heb ik het persoonlijke vormingstraject op de TUA ook altijd gewaardeerd. Ik weet nog goed hoe ik samen met twee of drie medestudenten met Wilma van der Zande (studiebegeleider en docent persoonlijke en professionele vorming, red.) casussen besprak uit ons persoonlijk leven. Dat was erg leerzaam en waardevol.'

Vorming

'Wanneer ik de Bijbel probeer uit te leggen aan anderen, of dat nu is tijdens preken, Bijbelstudies of openingen, komen de studiejaar op de TUA mij vaak direct van pas. Daarnaast heb ik bijna dagelijks – indirect – ook veel aan de hele academische vorming die ik op de TUA kreeg, omdat ik hierdoor goed heb leren reflecteren op wat ik denk, geloof en doe. Bij veel keuzes is het wijs om even kritisch afstand te nemen, te overwegen hoe anderen hier tegenover staan en vervolgens een eigen positie te bepalen. Dat geldt evenveel voor het kerkelijke werk als voor het pionieren. Verder merk ik heel concreet dat de wetenschap van kerkgeschiedenis mij helpt om mensen en situaties te begrijpen. Bij sommige mensen vormt de (kerk)geschiedenis bijvoorbeeld een blokkade om naar kerk te gaan, in andere situaties helpt het om te weten wat er in de kerkgeschiedenis is gebeurd en hoe dat is uitgekapt. Dat helpt mij.'

Ontwikkeling stimuleren

'Ik ben van nature een praktisch-theoloog. Ik ging ook theologie studeren met het oog op de praktijk. Waarschijnlijk had ik in die zin soms ook verkeerde verwachtingen van theologie studeren op academisch niveau. Ik weet nog wel dat ik in het eerste jaar een scriptie schreef bij drs. B.J. Dikken, de docent godsdienstwetenschap, over de verschillen tussen Ismaël en Izak in de Bijbel en de Koran. Een leuk onderwerp, maar ik ben meneer Dikken nog steeds dankbaar voor zijn geduld met een eerstejaars als ik. Datzelfde geldt eigenlijk ook voor prof. Peels in het derde jaar, bij mijn bachelorscriptie. Nu terugkijkend en teruglezend, heb ik wel eens met mijn toenmalige begeleiders te doen. Maar prachtig dat zij zich zo inzetten om de ontwikkeling bij studenten te stimuleren! Ik heb dat altijd als heel waardevol ervaren, en zie dat nu terugkijkend nog meer.'

Paspoort

Naam:	Joost van den Berge
Woonplaats:	Sebaldeburen
Geboortedatum:	8 januari 1994
Burgerlijke staat:	getrouwd met Boukje Hoefnagel, vader van Obied (2 jaar)
Studietijd aan de TUA:	2014-2017
Afstudeerscriptie:	De vreze des Heeren, dat is wijsheid. Een onderzoek naar de plaats en betekenis van de vreze des Heeren in de oudtestamentische wijsheidsliteratuur
Beroep:	Voorganger en pionier